

VLAAMSE GEMEENSCHAPSCOMMISSIE

DE RAAD

ZITTING 2020-2021

20 OKTOBER 2020

Hoorzitting: Resultaten van het inspraak- en participatietraject

SAMENVATTEND VERSLAG

namens de Commissie voor Algemene Zaken, Financiën & Begroting en Stedelijk beleid
uitgebracht door mevrouw Khadija Zamouri

Hebben aan de werkzaamheden deelgenomen:

Vaste leden: de heer Fouad Ahidar, voorzitter, mevrouw Soetkin Hoessen, de heer Mathias Vanden Borre, de heer Guy Vanhengel

Plaatsvervangers: mevrouw Carla Dejonghe, mevrouw Els Rochette, mevrouw Lotte Stoops

Andere leden: mevrouw Bianca Debaets, de heer Pepijn Kennis, mevrouw Khadija Zamouri

Verontschuldigd: de heer Dominiek Lootens-Stael, de heer Jan Busselen

Dames en Heren,

De Commissie voor Algemene Zaken, Financiën & Begroting en Stedelijk beleid besprak tijdens haar vergadering van 20 oktober 2020 de resultaten van het inspraak- en participatietraject.

Mevrouw Khadija Zamouri wordt aangeduid als verslaggever.

1. Toelichting door collegevoorzitter Elke Vanden Brandt, bevoegd voor Begroting, Welzijn, Gezondheid, Gezin en Stedelijk beleid, bij de resultaten van het inspraak- en participatietraject

Het is ondertussen ruim een half jaar geleden dat we als College het startschot gaven voor Stadspiratie, het meest uitgebreide participatietraject dat de VGC ooit heeft opgezet.

Nu, zoveel maanden later, werden er ondanks de enorme impact van de coronacrisis, 1.130 uiteenlopende ideeën verzameld over hoe de stad beter kan worden gemaakt. En dit dankzij de Brusselaars zelf, bezoekers van Brussel en verschillende Brusselse organisaties.

Daar is natuurlijk een intensief traject aan voorafgegaan.

- In februari werd gestart met 2 workshops om het plan van aanpak aan te scherpen en dit af te toetsen bij vrijwilligers en professionals.
- Op 19 februari 2020 is het project echt van start gegaan en werd de ideeënfase gelanceerd: tijdens deze fase konden Brusselaars en organisaties ideeën indienen op de website, met postkaarten, op groepsbijeenkomsten en in onlinesessies.
- Uiteindelijk heeft het Bureau dat het hele traject begeleidt, de 1.130 ideeën en de 235 reacties geclusterd tot 9 thema's.
- Voor 6 van deze 9 thema's (duurzaam leven, leren, opgroeien, meedoen, meertaligheid en communicatie) is de VGC bevoegd: deze vormden de basis voor de 2 Brusselworkshops in juli. Tijdens die workshops werkten groepjes burgers en organisaties samen aan aanbevelingen voor het beleid.

De verschillende aanbevelingen uit Stadspiratie krijgen binnenkort een plaats in het Strategisch Meerjarenplan van de VGC. Op dit moment worden de aanbevelingen (die voortbouwen op de 1.130 ideeën op het platform) verwerkt in het meerjarenplan. In eerste instantie wordt dat gedaan op de strategische lijnen: er wordt gekeken hoe de tendensen en thema's die uit Stadspiratie naar voren komen, opgenomen kunnen worden in het meerjarenplan.

Niet alle aanbevelingen en ideeën kunnen een plaats krijgen in het plan: sommige voorstellen zijn helaas te mooi om waar te maken, voor andere voorstellen is de VGC niet bevoegd en met enkele ideeën wordt best gewoon aan de slag gegaan bij de uitvoering van het plan, omdat ze zeer specifiek en eerder projectmatig zijn. Het is alvast de bedoeling om hier op een transparante manier over terug te koppelen.

Naast de inspiratie voor het meerjarenplan, is Stadspiratie ook geslaagd in een aantal andere doelstellingen.

- Door goede communicatie, namelijk een inclusieve en drietalige aanpak, heeft de VGC zich duidelijk geprofileerd als een open en betrokken overheid.
- Door zelf aan de slag te gaan met vernieuwde participatietechnieken werd het voorbije jaar

veel expertise en kennis opgebouwd over burgerparticipatie.

- En dankzij de goede samenwerking van verschillende diensten is het ook gelukt om hierrond binnen de VGC goed transversaal samen te werken.

Dit traject heeft opnieuw aangetoond dat burgers en organisaties actief betrekken bij het beleid waardevol is. De grootste troef zijn de Brusselaars, hun inzichten en gedachten zorgen voor een verrijking en verdieping van het beleid. Het College is van plan om de komende jaren op verschillende manieren te blijven inzetten op participatie en inspraak.

Het College dankt alle medewerkers van de VGC en het begeleidend Bureau die het voorbije jaar hard hebben gewerkt om Stadspiratie - in moeilijke omstandigheden- mogelijk te maken. Ook bedankt aan alle burgers en organisaties voor al hun ideeën.

2. Toelichting door de heer Michiel Nuytens, medewerker van Treecompany

De heer Michiel Nuytens schetst kort het traject. Er zijn 3 grote stappen: de voorbereiding, het verzamelen van alle ideeën en tenslotte de aanbevelingen.

4 weken na de lancering, is corona uitgebroken en dit heeft een stevige impact gehad op het traject. In eerste instantie was het de bedoeling dat er voor het verzamelen van ideeën veel live-sessies zouden worden georganiseerd. Deze zijn vervangen door online-sessies die door de VGC en het middenveld zelf werden georganiseerd.

Er werd extra aandacht besteed aan kwetsbare Brusselaars, aan groepen die niet makkelijk te bereiken waren.

Er waren ook Brusseldagen gepland waar ideeën konden worden omgezet in concrete voorstellen. Dit werd vervangen door 2 online Brusselworkshops, op 3 juli 2020 voor organisaties en op 4 juli 2020 voor burgers. Deze hadden ook geen hele dag plaats zoals eerder voor een Brusseldag was voorzien. Het mag benadrukt worden dat door de coronacrisis minder mensen werden bereikt dan in normale omstandigheden.

De aanbevelingen van de burgers die tijdens de Brusselworkshop werden vastgelegd, zijn ook minder diep uitgewerkt dan wanneer dit tijdens een hele Brusseldag gebeurt.

Op 28 januari 2020 was er een opstartworkshop met het middenveld. Dit was een groot succes. Aan 130 vrijwilligers en beroepskrachten werd het traject voorgesteld. Het idee om het traject 3-talig aan te pakken en het middenveld nauw bij het traject te betrekken, werd positief onthaald.

Er waren ook negatieve punten waardoor de vragenlijst moest worden aangepast en er moest inclusiever worden gewerkt.

Na deze bijeenkomst werd een persconferentie georganiseerd om zoveel mogelijk mensen te laten meedenken. De communicatiedienst van de VGC heeft ook alle kanalen gebruikt om de informatie zo breed mogelijk te verspreiden.

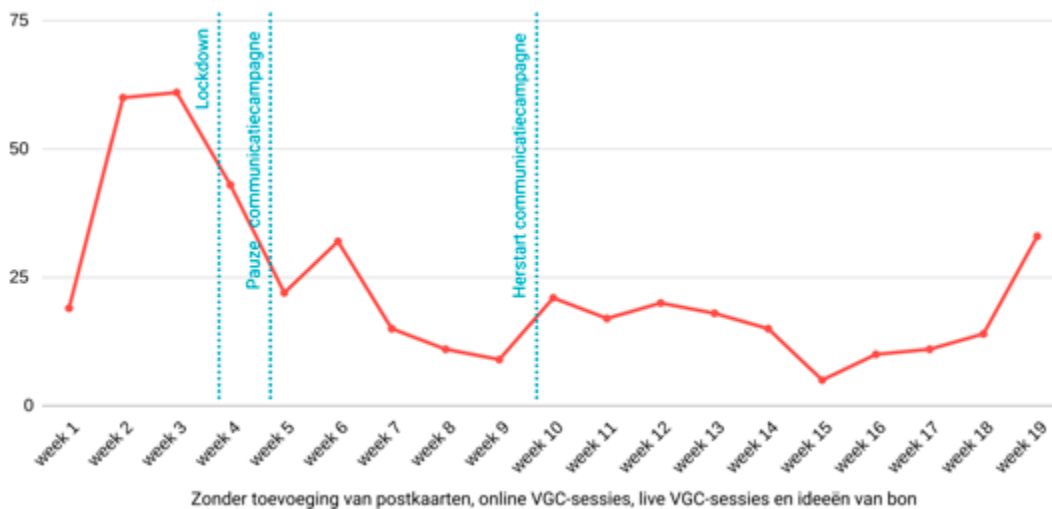
Omwille van de GDPR zijn er niet veel gegevens beschikbaar over degenen die hebben deelgenomen. 230 mensen hebben de online test ingevuld. Daarbij werden wel enkele persoonsgegevens verzameld.

Meer vrouwen dan mannen en meer jongeren tussen 25 – 45 jaar namen aan de test deel. Zowel Nederlandstalige als Franstalige en Engelstalige mensen deden mee. Bijna de helft van de deelnemers waren mensen met kinderen.

Tussen 19 februari en 30 juni 2020 konden burgers hun ideeën doorgeven. 1.130 ideeën zijn binnengestuurd, waarvan 404 rechtstreeks individueel op de website, 439 kwamen via de postkaart, 287 via on- en offline sessies en nog 235 reacties via andere kanalen.

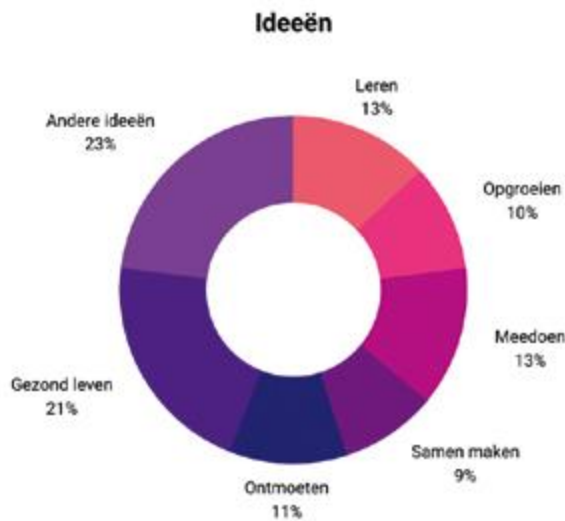
Bij de start werd gemikt op 1.000 ideeën. Dit was in vergelijking met soortgelijke projecten veel.

Onderstaande grafiek geeft het aantal bereikers per week weer.

De website staat centraal in heel het traject. In totaal waren er in de ideeënfase 13.000 unieke bezoekers op de website. Er werd 2.813 keer een like gegeven aan een bepaald idee. Gemiddeld bleven de bezoekers 3 minuten op de website wat betekent dat ze hebben rondgekeken op de site.

Bij de opstart van het traject waren volgende categorieën al gedefinieerd: leren, opgroeien, meedoen, samen maken, ontmoeten, gezond leven en de optie om andere ideeën een plek te geven. Uiteindelijk zijn de ingediende ideeën mooi verdeeld over de verschillende categorieën.

De ideeën in de categorie ‘andere ideeën’ zijn ook meestal ideeën die niet tot de bevoegdheid van de VGC behoren.

Op 3 en 4 juli werden Brusselworkshops georganiseerd. Na deze 2 dagen kwamen volgende 6 categorieën uit de analyse: meertaligheid in Brussel, leren, opgroeien in Brussel, communicatie en informatie, meedoen en samen maken, duurzame en leefbare stad.

Tijdens deze workshops werd in kleine groepjes naar aanbevelingen gewerkt. Hier namen 29 organisaties en 26 burgers (2 Franstalige en 3 Engelstalige) aan deel.

3. Toelichting door de heer Jo Steylaert, medewerker van Indiville

De heer Jo Steylaert gaat dieper in op de inhoud van die ideeënfase. Alle ideeën en bijdragen werden gecodeerd. In totaal hebben er 1.232 bijdragen een code gekregen. Opmerkingen zoals “goed idee” of “vind ik ook” kregen geen code. In totaal werden er 2.636 codes gecreëerd, die opgedeeld werden in een de volgende hoofdthema's: duurzame en leefbare stad, meedoen en samen maken, opgroeien, leren, meertaligheid en communicatie en informatie. Sommige ideeën werden onder meerdere thema's ondergebracht. De Brusselaars gaven ook ideeën over andere beleidsdomeinen, zoals mobiliteit, ondernemen en wonen.

Per hoofdthema werd er een onderverdeling in subthema's gemaakt. Binnen het thema duurzame en leefbare stad – het populairste thema met 42% van het totaal aantal bijdragen, gingen de 3 grootste subthema's over het creëren van groene zones, het verbeteren van de infrastructuur en over een propere stad, recyclage en afval. Vaak – in 13% van het totale aantal ideeën binnen dit thema en voor 6% van het totale aantal ideeën – was er ook een verband met veiligheid, handhaving en controle. Er waren verder nog ideeën over tuinieren, welzijn, duurzaamheid, speel- en leefstraten, duurzame voeding en duurzame energie.

Per thema geeft de heer Jo Steylaert een aantal voorbeelden van ideeën. Er waren 1.232 ideeën en kiezen is altijd een beetje verliezen. De voorbeelden geven een goede illustratie, maar de werkelijke rijkdom is natuurlijk veel groter. Enkele van de ideeën over een duurzame en leefbare stad gingen over het planten van fruitbomen en struiken in de straten, op pleinen en in parken, over het aanleggen van meer volkstuinen en het planten van meer bomen en hagen, over het gazon minder maaien en de hagen minder scheren, over het openstellen van de tuinen

van rust- en verzorgingstehuizen en andere openbare plekken waar kinderen kunnen leren tuinieren, het uitbreiden van bibliotheken met spullen die men niet vaak gebruikt of niet meer gebruikt en over het oprichten van plekken om kennis over reparatie en fabricatie dicht bij huis te brengen, zoals makersateliers, fab labs en deelbibliotheken voor materialen en tools. Dit zijn enkele voorbeelden. Aan de VGC en de administratie is uiteraard de volledige lijst bezorgd, met de nodige codes zodat ze door de administratie makkelijk verwerkt kunnen worden.

Van alle bijdragen ging 35% over meedoen en samen maken. Hier waren de subthema's verbinden door activiteiten, de betrokkenheid en participatie verhogen, cultuur en sport aanmoedigen, integratie, het versterken van het sociaal netwerk, cultuur toegankelijk maken, diversiteit ondersteunen, kennismaken met Brussel, senioren in de stad, nieuwkomers en discriminatie aanpakken.

Ook hier werd een aantal voorbeelden van ideeën gekozen, zoals het oprichten van een ontmoetingspunt rond en voor stedelijke commons, een deel van het budget vrijhouden voor projecten van burgers en verenigingen waarover online gestemd kan worden, buddy-gezinnen om nieuwkomers te helpen met bijvoorbeeld onderwijs, de boodschappen van de VGC niet alleen letterlijk vertalen, maar ook inzetten op vertalingen die rekening houden met interculturele gevoeligheden en de kwetsbaarheid van gezinnen. Als we mensen willen laten meedoen en willen laten samenwerken, dan is ook de verstaanbaarheid voor iedereen belangrijk.

Een volgend thema ging over opgroeien. Subthema's daarbij waren kindvriendelijke speel- en ontmoetingsplaatsen, vrije tijd en ontspanning, Brede School en buitenschoolse opvang.

Ideeën die daarbij exemplarisch zijn, waren het bouwen van rommelspeelplaatsen, het openstellen van scholen buiten de schooluren, de opvang gratis maken omwille van de positieve effecten op de ontwikkeling en integratie van kinderen en flexibele kinderopvang voor alleenstaande ouders en een structuur creëren om ouders te helpen om zich onderling te organiseren en elkaar te helpen.

Het thema leren kwam in 10% van de ideeën aan bod. Die ideeën waren erg breed en gingen over hulpmiddelen om te leren, begeleiden naar de arbeidsmarkt, didactiek, de rol van de leerkrachten, een plaats in de school voor elk kind, de infrastructuur van het onderwijs, digitaal onderwijs en buitengewoon onderwijs.

Voorbeelden van het thema leren zijn het laten samenkomen van scholieren van verschillende scholen om over onderwijs te praten, sessies organiseren voor kinderen en jongeren om te leren om dingen in vraag te stellen en om kritisch te kijken naar media, de scholen langer open houden om er activiteiten te organiseren die de talenten van kinderen aanscherpen en die iedereen dezelfde kansen bieden.

Ongeveer 8% van de bijdragen ging over meertaligheid. Die ideeën gingen dan over het belang van het Nederlands, over basiseducatie in Nederlands en Frans, over meertaligheid als standaard en over het belang van andere Europese talen.

Voorbeelden van ideeën over meertaligheid waren het oprichten van echte tweetalige scholen, lessen laten geven door niet-native speakers, initiatieven voor jonge kinderen om andere talen te oefenen en om meertaligheid te stimuleren, het plaatsen van conversatiebanken waarop mensen talen kunnen oefenen met elkaar, het promoten van het Nederlandse en het Frans door

taalbuddy's en het organiseren van immersiescholen.

Een ander thema was communicatie en informatie. Subthema's waren daar het investeren in communicatie en informatie en informatie toegankelijk maken voor iedereen.

Tijdens de Covid-crisis communiceerde de overheid niet alleen in verschillende talen, maar ook via verschillende mediakanalen. Dit werd enthousiast onthaald. Andere voorbeelden van ideeën waren om het aanbod voor kinderen toegankelijk te maken voor smartphones, het beter informeren van gezinnen met een handicap, bij projecten van de VGC meer rekening houden met diversiteit en de drempel om zich in te schrijven voor een projectoproep verlagen, het verlagen van de information gap door meer in te zetten op verbinding, ook tussen overheden en diensten zodat de juiste info efficiënt tot bij de burger raakt.

De inhoud van de ideeënfase werd verwerkt en meegenomen naar de Brusselworkshops, waar het de bedoeling was om vanuit die ideeën tot concrete aanbevelingen te komen. Oorspronkelijk was het plan om daar een volledige dag aan te besteden, maar uiteindelijk gebeurde het in 2 sessies van 2 uur. Hierdoor is er wat minder diepgang bereikt.

Het thema Brussel als duurzame en leefbare stad staat zeer hoog op de agenda van de inwoner. Men droomt van een propere en duurzame stad waarin het leven nog aangenamer wordt. Dit kent een positieve invulling waar het streven naar een blauwgroene stad waar het aangenaam toeven is door het vele toegankelijke groen centraal staat. Hier wordt ook expliciet gewezen op het feit dat er ook een sterke nood is aan veel klein groen: tuinen, een boom hier en daar, groene gevels, toegankelijk water en het open stellen van openbaar domein. Leefbaarheid gaat echter ook over afvalbeheer en duurzaamheid. De oplossingen moeten voor de burgers vooral gezocht worden in het inzetten op de houding en acties van de burgers, maar ook door te zoeken naar mogelijkheden voor een duurzaam en ecologisch afvalbeheer, duurzaam waterbeheer, circulaire economie, buurtcomposten, enzovoort.

Meedoen en samen maken vormt één van de belangrijkste thema's in Stadspiratie De bewoners verwachten hier duidelijke actie van de VGC en dat in samenwerking met het bestaande netwerk van actoren en organisaties. De betrokkenheid en participatie kan zowel op kleinschalig als grootschalig vlak worden versterkt via meer buurtwerking en buurtactiviteiten enerzijds en thematische denktanken die specialisten en burgers samenbrengen anderzijds. Deze dubbele as komt duidelijk naar boven. Inwoners willen ook echt samen maken. Men wil meewerken met deelnemers uit verschillende leeftijdscategorieën, met diverse achtergrond en specialisten op het betreffende domein, rond onderwerpen die iedereen aanbelangen zoals mobiliteit, infrastructuur, ecologie... Het traject Stadspiratie zelf wordt her en der als goed voorbeeld aangehaald als een verder te zetten initiatief. Buurtwerking is zeer belangrijk voor Brussel en deze kan nog versterkt worden door kleinschalige projecten en activiteiten te organiseren die iedereen uit de buurt samenbrengen en toelaten elkaar en de verschillende culturen te leren kennen en intergenerationele contacten te stimuleren. Er is ook de link tussen meedoen en samen maken. Het één wordt vaak als noodzakelijke voorwaarde van het ander gezien. Door samen te doen komen inwoners ook tot samen maken. Deze 'samen doen'-activiteiten kunnen zeer verscheiden zijn. Samen cultuur en kunst creëren, sport, dans, wijkfeesten, straatfeesten, etentjes... Die diversiteit wordt vaak als erg belangrijk beschouwd in het multinationale Brussel. Bij dit thema komt ook het belang van en de waardering voor vrijwilligers sterk naar voor.

De ideeën rond opgroeien hebben vooral betrekking op veilige, kindvriendelijke infrastructuur

en praktische organisatie, toegankelijkheid en betaalbaarheid. Er is bij de deelnemers ook een vraag naar meer fysieke ruimte aanwezig. Het aanbod van de naschoolse en andere vrije tijdsactiviteiten uitbreiden met allerlei ideeën zoals step- en rolschaatsparcours, kindvriendelijke cafés, zwembaden of binnenspeeltuinen. Met een bredere geografische spreiding van die activiteiten kunnen kinderen de mogelijkheid krijgen om kennis te maken met verschillende disciplines in de eigen buurt. Het belang van een aanbod voor kinderen met een beperking wordt door de deelnemers onderlijnd. Ook de vindbaarheid komt aan bod. Zo zijn er suggesties om via een app of andere informatiekanaal om een beter overzicht te krijgen van het aanbod van buitenschoolse activiteiten.

Rond leren gaat het over het ondersteunen van kinderen en ouders op educatief, praktisch, financieel en mentaal vlak, rekening houdend met de situatie van het kind en van de ouders. Elk kind moet een plaats krijgen en er moet voldoende ondersteuning zijn van zorgleerkrachten en andere specialisten, er moet huiswerkbegeleiding worden aangeboden, er wordt extra financiële ondersteuning gevraagd voor schooluitstappen, een aangepaste schoolinfrastructuur en voldoende aandacht voor het begeleiden en informeren van ouders, zeker ook van kinderen met een beperking. In dit digitale tijdperk is er aandacht voor de digitalisering met de vraag naar online leerplatformen. Ook wordt er aandacht gevraagd voor leren buiten de school. Er moet ingezet worden op laagdrempelige mogelijkheden om talenten te ontwikkelen. Ten slotte wordt er gewezen op het belang van onderwijs als voorbereiding op de arbeidsmarkt.

Kennis van meerdere talen wordt gezien als positieve troef. Er moeten gezamenlijke initiatieven genomen worden voor Franstaligen en Nederlandstaligen. Het belang van Engels als verbindende taal wordt onderstreept. In de medische sector wil men een beroep kunnen doen op vertalers of tolken. Er moet ingezet worden op conversatiebanken en taalbuddy's. Er wordt ook aangegeven dat de taalwetten in Brussel nageleefd en afgedwongen moeten worden. Meertaligheid en inzetten op Nederlands is een en/en-verhaal. Kinderen en volwassenen de eigen taal laten spreken en tegelijk inzetten op het Nederlands kan de kans op werk verhogen. Nederlandstaligen moeten weer fier kunnen zijn om Nederlands te spreken en er moet een voldoende groot aanbod zijn aan cursussen Nederlands voor kinderen en volwassenen.

Wat informatie en communicatie betreft, staat verbinden door duidelijke communicatie en informatie centraal. Er wordt een meertalig online platform gevraagd waarop alle nuttige informatie over allerlei specifieke thema's en initiatieven wordt gegroepeerd. Voorbeelden van de gewenste informatie zijn onder meer steunmaatregelen voor culturele en andere organisaties, dialoog over technologie en contactmogelijkheden voor nieuwkomers. Communicatie over de voordelen van het leven in de stad moet aan bod komen. Er wordt een vereenvoudiging gevraagd voor inwoners. De huidige indeling in Brussel maakt het complex om de juiste informatie te vinden.

Bij de analyse thema per thema viel op dat er ook enkele overkoepelende rode draden zijn. De VGC moet maximaal samenwerken met andere organisaties, overheden en burgers om de uitdagingen van Brussel aan te gaan. Naast zelf samenwerken, kan ze ook de samenwerking tussen andere spelers faciliteren. Er wordt een rol toegewezen aan de VGC als organisatie die in staat is om dat te doen. Vaak wordt er ook op gewezen dat het niet gaat over enkel vragen en dat de VGC ook moet geven. Er zijn veel ideeën waarbij burgers en verenigingen aangeven zelf heel wat te kunnen realiseren. De VGC kan voor de burgers ook een faciliterende rol spelen zodat er door burgerinitiatieven en de werking van organisaties werk kan gemaakt worden van de uitdagingen. Heel veel ideeën hebben aandacht voor de zwakkeren in Brussel. De Brusselaar zit in met moeilijk te bereiken doelgroepen en heeft ook mee nagedacht om ook voor het Brussel

nog een betere plek te maken. Heel veel oplossingen zijn laagdrempelig en nabij de burgers en doelgroepen. Met kleine stappen dicht bij de burger, vaak in de verschillende buurten van Brussel, kunnen grote uitdagingen aangegaan worden. Communicatie is bij heel veel voorstellen een belangrijk onderdeel. Los van het concrete idee, is een brede communicatie van de plannen, acties en resultaten essentieel voor een succesvol traject.

De heer Mathias Vanden Borre (N-VA) begrijpt dat de coronacrisis een grote impact heeft gehad op het traject en dat er geïmproviseerd moest worden om verder te kunnen werken. Hij vraagt zich af of dat ook een impact gehad heeft op de kostprijs. Aan het begin van het traject werd er een raming gemaakt. Is de kostprijs binnen die raming gebleven of zijn er extra kosten gemaakt?

Er waren 1.232 ideeën. Dat lijkt aanzienlijk, maar dat zegt niet veel over wat de definitie van idee is. Wanneer voldoet een inbreng om als idee te worden gecatalogeerd?

Er werden 48.000 postkaarten verstuurd en er werden er slechts een kleine 450 ingevuld teruggestuurd. Dat is minder dan 1%. Hoe schatten de sprekers dit zelf in? De heer Mathias Vanden Borre vindt dat een mager resultaat, zeker gezien de aanzienlijke kostprijs. Wat heeft het inhoudelijk opgeleverd?

Het grootste deel van de ideeën komt volgens de spreker van organisaties en slechts een kleine minderheid rechtstreeks van de Brusselse burgers. Wat is de visie van de sprekers?

Wat is het profiel van de respondenten? Er wordt enkel een onderscheid gemaakt in leeftijd en geslacht. Er is geen informatie over de sociaaleconomische achtergrond van de respondenten. Het lijkt daarom alsof er in een zeer kleine vijver is gevist. Iemand merkte zelfs op dat het lijkt op een bevraging bij de leden van de meerderheidspartijen. Hebben de sprekers argumenten om dit te ontkrachten en kan er verduidelijkt worden dat dit wel een representatieve bevraging was?

Hoe zijn de respondenten tot bij Stadspiratie geraakt? Gebeurde dat via de informatie- of marketingcampagnes? Kreeg het project de input en de opkomst die werd verwacht? Hoeveel mensen wilden de initiatiefnemers oorspronkelijk bereiken?

Het raadslid merkt ook op dat de oudere Nederlandstalige Brusselaar ondervertegenwoordigd is. Hoe is dat te verklaren?

Er werd een selectie gemaakt van 9 thema's, waarvan er 6 thema's zijn waarvoor de VGC mee verantwoordelijk is. Die thema's – duurzame en leefbare stad, meedoen en samen maken, opgroeien, leren, meertaligheid en communicatie en informatie – zijn zeer algemeen verwoord, maar toch valt het te betwisten of de VGC daar een rol in kan spelen. Hoe werd deze onderverdeling gemaakt? De selectie bepaalt ook welke conclusies er getrokken worden. De spreker is het zeker niet volledig eens met de gemaakte selectie.

Een ander vreemd aspect is dat de cijfers niet correct lijken te zijn. Er lijkt wat gegoocheld te worden met de cijfers, want 1.130 ideeën worden plots 1.230 bijdragen met 2.600 verschillende codes. De spreker snapt die sprongen met cijfers niet. Als hij dan de ideeën per thema optelt, komt hij op een totaal van 1.422 ideeën. Er is daar dus iets dat niet klopt. Nog meer verontrust wekkend is dat ook de percentages niet kloppen, want als men die optelt krijgt men 114%. Ook bij de subthema's duiken er cijfers op die niet lijken te kloppen. Wat is de logica hierachter? Hoe worden de ideeën vertaald in de thema's en de cijfers. Er is een bijzonder grote discrepantie.

Hoe moeten de cijfers geïnterpreteerd worden?

Wat gebeurt er met de ideeën en thema's waarvoor de VGC niet bevoegd is?

Heel wat aanbevelingen komen bijna volledig overeen met het meerderheidsakkoord en reeds eerder gepubliceerde documenten van het College. De weinige nieuwe aspecten lijken onvoldoende om het uitstel van 1,5 jaar te rechtvaardigen. De heer Mathias Vanden Borre besluit dat hij absoluut niet tegen het consulteren van de bevolking of tegen participatie is, maar hij vindt deze bevraging veel te breed en algemeen, waardoor het zijn doel voorbij schiet. Een meer gerichte consultatie heeft een grotere meerwaarde. Dit project is volgens hem eerder een poging tot onderbouwing van het meerderheidsakkoord.

Mevrouw Lotte Stoops (Groen) merkt op dat de meerderheid in Brussel er ook is gekomen door een participatief proces van de Brusselaars, namelijk verkiezingen, dus dat kan misschien een antwoord geven op de vraag van collega Mathias Vanden Borre waarom zoveel inspiratie overeenkomt met thema's die ook de meerderheid omarmd.

Het is alleszins een lichtpunt in de corona-miserie dat er toch nog zoveel input vanuit de Brusselaar gekomen is. Het verbaast natuurlijk niet, want burgers bij het beleid en de representatieve politiek betrekken, dat is de nieuwe politiek. Kijk ook hoe snel Brusselaars intekenden op andere projecten om mee de stad te maken zoals de speelstraten en staycation. De spreker is blij dat participatie aan het beleid al in het eerste jaar van dit College zoveel vooruit is gegaan. Ze is vooral heel erg blij te horen dat zoveel van dat participatief werken door dit proces ingebed is geraakt in de administraties. In de jaren die komen zal dit werk verder zijn vruchten afwerpen.

Het proces is goed verlopen, zelfs met een hoop onverwachte nieuwigheden met de online platformen. Er werd kort op de bal gespeeld en er werden alternatieven ontwikkeld, wat dan weer innovatieve voordelen heeft opgeleverd. En ook al was er dan misschien hier en daar een tekort aan diepgang, er is veel vooruitgang geboekt met de ad hoc geïntroduceerde nieuwe vormen voor bevraging en participatie.

In de werkgroep rond participatieve democratie in het Gewest en de Raad van de Vlaamse Gemeenschapscommissie benadrukten alle experts dat het vertrouwen van de burgers in een proces maakt of de resultaten van participatieve processen gedragen worden door iedereen, dus niet alleen door de deelnemers ervan. Het is goed dat de kwaliteit van het participatieproces – zelfs bij een kleiner aantal deelnemers – zo goed gesmaakt werd.

De cijfers laten zien dat veel mensen elkaars ideeën ondersteunen. Door te werken met VGC-thema's konden de VGC-bevoegdheden beter kenbaar gemaakt worden. Zo werden op een zachte, positieve manier de ingewikkelde politieke structuren verduidelijkt.

Mevrouw Lotte Stoops kan niet verbergen dat ze bijzonder blij is dat de input van de Brusselaars nauw aansluit bij het beleid dat Groen in de toekomst in Brussel wil voeren. Van alle ideeën ging 42% over een duurzame en leefbare stad en over een blauwgroene stad en 35% ging over meedoen en samen maken. Voor die nieuwe politiek wil Groen ook gaan. Dat Brusselaars zo inzitten met elkaar is ontroerend. Het is ook een werkelijkheid die ze dagelijks voelt, die haar een fiere Brusselaar maakt en ervoor zorgt dat ze het samenwerken, zal blijven omarmen.

Een aantal zaken spreekt het raadslid persoonlijk aan. Zo zijn er de ideeën over de Commons,

een gemeenschappelijke plek waar actieve burgers elkaar kunnen vinden en over de burgerbudgetten. Dit zijn zaken waar ook ze ook erg in gelooft. Nu de Brusselaars haar nog meer het mandaat geven om dit op de politieke agenda te zetten, kan ze niet verbergen dat dit haar vleugels geeft.

Dit moet gefaciliteerd worden. Burgers kunnen al heel veel, maar hebben een beleid nodig dat hen ondersteunt.

Ook de ideeën over het openstellen van ruimte en ruimte delen sluiten aan bij het beleid waar de spreker voor staat. Ze ontdekte enkele inspirerende ideeën over fruitbomen, een project rond de creatie van zitbanken om met elkaar te converseren, een waterspeeltuin en over plannen voor braakliggende terreinen.

In de startfase van dit traject gaven velen aan dat het middenveld al overbevraagd was. Heeft het middenveld dat ook effectief aangegeven?

Welke lessen werden er getrokken uit het aangepaste participatietraject? Welke doelgroepen werden er minder of meer bereikt? Had de digitale bevraging misschien een positieve impact op kwetsbare groepen, alleenstaande ouders of oudere mensen, die zich minder goed kunnen verplaatsen?

Zowel bij de respondenten van het onlineformulier als bij de sessies in kleine groepjes waren er meer vrouwen dan mannen. Wat kan men daarover leren?

De scholingsgraad van de deelnemers is helaas minder gespreid. Van alle deelnemers had 86% een diploma hoger onderwijs, 12% enkel een diploma secundair onderwijs en slechts 2% zonder diploma secundair onderwijs. Er werd wel getracht deze leemte op te vullen door input van het Minderhedenforum en BON te vragen. Is er sprake van een goede mix? Hoe kan dat verbeterd worden in toekomstige trajecten?

Uiteraard waren er ideeën over zaken die niet tot de bevoegdheden van de VGC horen. Er waren 26% voorstellen over mobiliteit. De Brusselaar ligt er duidelijk wel van wakker. Wat met andere transversale vragen, die niet makkelijk in afgelijnde bevoegdheden te vatten zijn? Zo is er de goede suggestie over het commonshuis. Hoe zal er met het Brussels Hoofdstedelijk Gewest worden samengewerkt en wat is de rol van de gemeenschapscentra?

Er zijn heel veel goede ideeën die goed samengevat worden in het rapport. Hoe zal dit uitgewerkt worden in de meerjarenplanning? Hoe wordt er teruggekoppeld naar de deelnemers? Hoe zal er nog verder ingezet worden op participatie in de komende beleidsperiode?

Mevrouw Khadija Zamouri (Open Vld) is onder de indruk over de verscheidenheid aan onderwerpen die aan bod kwamen. De ganse Brusselse maatschappij wordt hertekend. Dat gaat dan over het gras niet meer maaien, het uitlenen van verf en andere materialen in de bibliotheken tot rommelspeelplaatsen. Het klinkt allemaal veelbelovend.

Ze is verheugd om te horen dat er 1.000den postkaarten verstuurd zijn naar individuele Nederlandstalige inwoners. Er werd zowel ingezet op individuen als op organisaties. Het resultaat van een kleine 500 teruggestuurde postkaarten vindt de spreker niet slecht, zeker als er rekening wordt gehouden met de periode waarin men leeft. Vanuit hun huiskamer of vanachter hun computer zijn mensen toch geïnspireerd om mee na te denken over hoe Brussel

er in de toekomst kan uitzien, ondanks de moeilijke periode waarin wij leven en dat geeft hoop.

Ze treedt mevrouw Lotte Stoops bij dat het heel jammer is dat 86% van de respondenten hooggeschoold zijn. Waar is de rest van Brussel? Tijdens de voorbereidingen van dit participatieproces werd het al aangehaald dat alle lagen van de maatschappij betrokken moeten worden. Laaggeschoolden hebben het misschien niet graag dat het gras niet meer wordt afgereden. Ze vindt het problematisch als er op deze manier zou verder gewerkt worden zonder ook de moeilijker bereikbare Brusselaars te bevragen. Vaak leven zij in omstandigheden die wij ons amper kunnen voorstellen. Zij hebben waarschijnlijk andere ideeën die ook van belang zijn en die wij moeten kennen vooraleer we het traject verder uitwerken.

Desondanks zijn de resultaten van dit traject zeer verbindend, onder meer wat er gezegd wordt rond integratie en diversiteit. Mevrouw Khadija Zamouri is erg onder de indruk van wat er met dit traject werd verzameld aan ideeën, die rekening houden met veel verschillende mensen. Het idee over de buddy-gezinnen toont aan dat er ook aan nieuwkomers of aan mensen die aan de rand van de maatschappij leven werd gedacht.

Hoe zal het College dit verder aanpakken? Hoe zal dit geconcretiseerd worden? Het raakt aan verschillende beleidsdomeinen. Welke budgettaire impact zal het hebben? Wat zullen de prioriteiten zijn en hoe kunnen we die bepalen?

Het raadslid besluit dat het een ongelofelijke verwezenlijking is om een participatietraject in deze tijden op deze manier af te kunnen ronden.

Mevrouw Els Rochette (one.brussels-sp.a) vindt het een goede zaak dat het College toont dat ze burgerparticipatie ernstig neemt. Hoe meer burgers betrokken worden bij het beleid, hoe meer meningen er verzameld worden en hoe relevanter dat beleid uiteindelijk zal zijn.

Het is jammer dat de coronacrisis roet in het eten gegooid heeft. De methodiek is bijgestuurd, maar toch konden kwetsbare doelgroepen moeilijker bereikt worden en konden de ideeën ook minder uitgewerkt worden.

Toch werden 1.130 ideeën verzameld. Mensen van alle leeftijden deden mee, uit alle delen van Brussel.

Het was te verwachten dat er veel ideeën kwamen over niet-VGC materies. Vooral over wonen, werken en mobiliteit. Op zich is dit logisch bij een brede participatie. Burgers houden zich niet aan de hokjes die de politiek heeft gecreëerd en dat is maar goed ook. Deze input is ook relevant aangezien de VGC dit doorspeelt naar de instanties die wel bevoegd zijn.

Het viel de spreker op dat het aantal teruggestuurde postkaarten hoog was. Ze had er geen 439 verwacht. Het sterkt haar in het idee dat het een goede keuze was om zowel offline als online te bevragen. Er moet blijvend worden ingezet om mensen, die geen toegang hebben tot het internet, te bereiken.

Uit het eindrapport komen veel goede voorstellen naar voor, waar de one.brussels-sp.a-fractie zeker achter staat. De zin voor samenwerking viel op, tussen overheden, tussen sectoren en tussen Brusselaars. Er is ook veel aandacht voor wie het moeilijker heeft in deze stad en dat is plezierig. Zo is er het voorstel om een buddyproject voor nieuwkomers op poten te zetten. Mensen denken aan duurzame en betaalbare buurtkeukens, meer dan ooit relevant in tijden dat

de rijen aan de voedselbedeling blijven groeien. Iemand legt er terecht de nadruk is dat we voor het welzijn van jongeren naar de hele keten moeten kijken, van vrije tijd, over gezondheid, tot de school, en daarom ook sterker samenwerken tussen sectoren.

Ook de aandacht voor fysieke ruimte is nu – ook door corona – meer dan terecht. Mevrouw Els Rochette is het er helemaal mee eens dat ook de VGC groen moet creëren waar ze kan en de speelplaatsen zoveel mogelijk moet openstellen.

Zeer relevant is het voorstel om meer in te zetten op kritische zin van jongeren in het omgaan met de lawine aan informatie die op hen afkomt.

Brusselaars denken duidelijk ook aan de band tussen jong en oud, bijvoorbeeld met het voorstel om een soort talentenplatform op te richten waar Brusselaars kunnen leren van elkaar.

De vereenvoudiging van communicatie met centrale loketten of infopunten is zeker een voorstel dat de VGC kan overwegen.

De spreker hoopt dat veel van de ideeën ook daadwerkelijk in het Strategisch Meerjarenplan zullen terechtkomen, maar denkt ook dat de voorstellen ook reeds kunnen bijdragen aan de werking van bepaalde sectoren op het terrein. Bepaalde ideeën kunnen door organisaties al sneller worden uitgevoerd zonder dat ze worden opgenomen in het meerjarenplan.

Er werd geprobeerd zo representatief mogelijk te zijn. Bij een groot deel van het traject is dat moeilijk na te gaan omdat er geen kenmerken werden gevraagd om mee te doen. Een begrijpelijke keuze om de drempel laag te houden. Bij de live-sessies had de VGC wel meer vat op wie aanwezig was. Het hoge opleidingsniveau van de deelnemers valt op. Bij de burgersessies bijvoorbeeld had 86% een diploma hoger onderwijs. Hetgeen niet echt Brussel weerspiegelt. Nochtans werden er ook gerichte mailings gestuurd naar doelgroepen die de VGC ook wou bereiken, waarschijnlijk dus ook laaggeschoolden. Hoe komt het dat dit uiteindelijk niet lukte? Welke lessen kunnen daaruit getrokken worden voor volgende participatietrajecten? Bij de online bevraging was 65% van de deelnemers vrouw. Is er een verklaring voor deze oververtegenwoordiging? Over diversiteit is er ook weinig geweten. Hebben Brusselaars uit verschillende culturele achtergronden deelgenomen en hoe was dit bij de live-sessies? Heel veel nieuwkomers werden aangespoord om deel te nemen via BON. Werden zij ook opgenomen in het traject?

Met de verschillende adviesraden heeft de VGC al een breed participatief netwerk uit de meer georganiseerde sector. Zij spreken vaak met kennis van zaken over het beleid en wat onder Brusselaars leeft. Werd hun input verwerkt in Stadspiratie of zal ze op een andere manier haar weg vinden naar het Strategisch Meerjarenplan?

Waar het eindrapport niet zo duidelijk over is, is de opvolging. Wat na Stadspiratie? En dat op 2 manieren: hoe wordt teruggekoppeld naar de Brusselaar over hun input en hoe zal de VGC de volgende jaren op dit elan verder gaan?

Cruciaal in geslaagde burgerparticipatie is dat de burger het gevoel heeft dat zijn mening ertoe doet, tot iets leidt, niet enkel voor de galerij is. Op welke manier zullen in de eerste plaats de burgers die input hebben geleverd ingelicht worden over de resultaten van het proces? Misschien krijgen zij gewoon het meerjarenplan toegestuurd, maar dat lijkt eerder een passieve vorm van terugkoppeling. Volgt er persoonlijke feedback? Komen er nog burgersessies om het

meerjarenplan toe te lichten? Zal in het meerjarenplan aangeduid worden welke beleidskeuzes een verband hebben met Stadspiratie? Wordt er gemotiveerd waarom bepaalde voorstellen niet weerhouden werden?

Deze geslaagde oefening smaakt naar meer. Een meerjarenbeleidsplan en begroting bestaan uit intenties en ramingen. Hoe strak er ook gepland wordt, soms veranderen de noden zeer snel en moeten plannen en begrotingen worden bijgestuurd. De coronacrisis heeft dat op dramatische wijze getoond. Het lijkt daarom belangrijk dat het College de volgende maanden en jaren ook aan de burgers kansen blijft geven om input te leveren, nieuwe accenten te leggen, nieuwe noden te identificeren. Welke plannen heeft het College voor verdere burgerparticipatie? Dit laatste is trouwens een vraag die ook in het eindrapport door burgers gesteld wordt. En zo is de cirkel mooi rond en wordt het nut bewezen van deze oefening: de beste vragen en ideeën komen vaak van de burgers zelf.

De heer Pepijn Kennis (Agora) vindt de resultaten van het project Stadspiratie inspirerend. Zoals hij zelf al meemaakte met het Burgerparlement, beseft hij dat het proces niet eenvoudig moet zijn geweest. Zeker tijdens een lockdown is het moeilijk om de diversiteit te bewaren. De ambities lagen hoog. Bij de voorstelling van het project was de Raad van de VGC dan ook optimistisch kritisch. Het project leverde een aantal interessante resultaten op, maar ook een aantal vragen.

De heer Kennis wijst er op dat aan de ideeënfase, en zeker in de online sessies, toch vooral één specifiek profiel deelnam, terwijl iedereen er bij de start van het project heeft op gewezen hoe belangrijk het is om alle Brusselaars in alle diversiteit te betrekken. Zoals mevrouw Khadija Zamouri al aangaf kan niet iedereen immers even goed lezen of schrijven of is niet iedereen even vertrouwd met internettoepassingen. Voor zover er cijfers beschikbaar zijn, valt op dat in de ideeënfase een aantal gemeenten en ook jongeren ondervertegenwoordigd zijn. Er werd geprobeerd om dit op te vangen door met organisaties te werken. Er werden 8 jongeren, 6 ouderen en 20 nieuwkomers bevroegd. Dat zijn op zich doelgroepen die niet altijd gemakkelijk online worden bereikt. Het raadslid vraagt zich wel af of er geen doelgroepen tussen de mazen van het net zijn geglipt en of de verhoudingen wel correct zijn. Werden het middenveld en de bestaande adviesraden voldoende betrokken? De jeugdraad werd bijvoorbeeld niet bevroegd, terwijl zijn expertise wel de ondervertegenwoordiging van jongeren had kunnen rechtekken.

De stap van idee naar aanbevelingen via online sessies moet niet eenvoudig zijn geweest. Bovendien ontbreken er vooral opnieuw een aantal doelgroepen. Als bijna 90% van de deelnemers een hoger diploma had, dan benadert dat de samenstelling van het Brussels Parlement, waarvan volgens het raadslid iedereen weet dat het ook niet alle bevolkingsgroepen representeert. De bedoeling van een participatietraject is net om wel op een inclusieve wijze aan de slag te gaan.

De spreker betreurt dan ook dat net in de verwerkingsfase van de ideeën niet alle profielen aan bod komen, zeker als ze wel voor input hebben gezorgd. Bovendien vraagt hij zich af of slechts 26 deelnemers wel voldoende perspectieven leveren om alle input op een grondige manier te verwerken.

Net zoals mevrouw Lotte Stoops merkt de heer Pepijn Kennis op dat veel resultaten de bevoegdheid van de VGC overschrijden. Dat valt volgens hem ook niet te vermijden. Mensen denken over hun leefwereld niet op dezelfde manier na als politici, met de hokjes van commissies en bevoegdheden. De belangrijkste vraag is wat er met de resultaten zal gebeuren. Als voorzitter van de VGC-jeugdraad vond het raadslid het heel frustrerend om elke 5 bij de verkiezingen dezelfde conclusie te maken: meer ruimte, betere infrastructuur en vlottere mobiliteit voor jongeren. Maar toen het collegelid, bevoegd voor Jeugd, daarmee geconfronteerd werd, was het

antwoord telkens dat de VGC daar niets over te zeggen heeft. Zelfs al was het collegelid soms ook de Brusselse minister van Mobiliteit. Wat zal er gebeuren met de aanbevelingen die buiten de bevoegdheid van de VGC vallen?

Het valt de spreker ten slotte op dat de Brusselaars, ondanks de misschien eenzijdige profielen van de deelnemers, kiezen voor een inclusieve stad. Ze willen op een meertalige en inclusieve manier aan de slag gaan en vragen participatie op alle niveaus. Dat is belangrijk, aangezien participatie betrokkenheid vraagt om mee na te denken over waar de stad naartoe moet gaan. Participeren gaat echter verder dan het aanleveren van ideeën. Het gaat ook over mee beslissen en mee uitvoeren. Hoe worden de Brusselaars betrokken in de opmaak en uitvoering van het meerjarenplan en andere VGC-plannen en in de evaluatie ervan? In alle beleidsstappen moet op een goede manier zoveel mogelijk diversiteit betrokken worden.

De heer Pepijn Kennis besluit dat dit een mooi en interessant proces is, ook al werden wellicht niet alle doelgroepen bereikt wegens de online werkmethode.

Collegevoorzitter Elke Van den Brandt gaat eerst in op de vraag over het budget. Nog niet alle kosten zijn al verrekend, maar de kostprijs bedraagt 200.000 euro. Dat bevat alle kosten voor begeleiding, de website, vertaling, rapportering, logistieke kosten en communicatie. Dat is lager dan geraamd aangezien logistieke kosten voor de workshops en de Brusseldag, goed voor 30.000 euro, zijn weggevallen.

De collegevoorzitter begrijpt de reactie over de lage respons op de postkaarten, maar wijst er op dat dit een belangrijk instrument is om een grote toegankelijkheid te creëren. Alle Nederlandstalige Brusselaars kregen de kans om zich te engageren. Ook zonder een antwoord kan het mensen ertoe aangezet hebben om de website te bezoeken of de dialoog met andere mensen aan te gaan. Het bereik of het nut kan dus niet alleen afgeleid worden uit de respons.

Ze deelt uiteraard de bezorgdheid over de oververtegenwoordiging van hoogopgeleide mensen. Zeker bij deze trajecten is het belangrijk om een zo representatief mogelijk deel van de Brusselaar te bereiken. De cijfers over het opleidingsniveau hadden wel gekaderd moeten worden. Het gaat uitsluitend over de 55 deelnemers aan de workshop in juli en niet over alle deelnemers aan het ganse traject. Het is dan ook logisch dat het aantal hoogopgeleide Brusselaars redelijk hoog ligt aangezien meer dan de helft van de deelnemers mensen uit middenveldorganisaties zijn. Bovendien zijn workshops een heel hoogdrempelige manier van werken, zeker in deze fase van het project waarin het dieper ging dan het formuleren van ideeën. De opmerking blijft terecht, maar de cijfers dienen genuanceerd te worden.

Er zijn geen cijfers over het aantal kwetsbare burgers of senioren die bereikt werden. Wegens de privacygevoeligheid werd niet altijd naar de achtergrond van de indieners gevraagd. Het opzet was om minder digitaal vaardige en taalvaardige groepen zoals senioren, jonge kinderen, mensen die in armoede leven of inburgeraars, te bereiken door middel van fysieke activiteiten in een voor hun vertrouwde omgeving, dankzij de samenwerking met organisaties. De coronacrisis heeft het echter moeilijker gemaakt om specifieke doelgroepen te bereiken. Daarnaast kampten de meeste organisaties tijdens deze periode zelf met heel andere uitdagingen en gaven zij zelf aan bepaalde doelgroepen moeilijker te bereiken.

Ondanks deze moeilijke context vindt de collegevoorzitter dat het wel gelukt is om verschillende kwetsbare Brusselaars te bereiken. Door verenigingen actief aan te spreken en ondersteuningsmateriaal te geven – in de vorm van werkvormen of online begeleiding – konden

een aantal sessies met minder bereikbare doelgroepen georganiseerd worden. Zo werd een online sessie met het Brussels Ouderenplatform (BOP) georganiseerd, sloeg bon de handen in elkaar om tientallen ideeën te verzamelen, bevroeg het Minderhedenforum zijn achterban en organiseerde vzw D'Broej een fysieke sessie met jongeren op veilige afstand. Er werd dus een grote inspanning gedaan om doelgroepenrepresentativiteit te bereiken. De spreker beaamt de opmerking om daar bij de analyse zeker aandacht voor te hebben.

Ze vervolgt dat het moeilijk is om aan te geven hoeveel organisaties uiteindelijk hebben meegewerkt. Een groot deel van het middenveld heeft zich enthousiast aangesloten. Dat was ook al zo bij de workshops tijdens de opstart. De coronacrisis heeft het moeilijker gemaakt, maar toch hebben enkele honderden organisaties op een of andere manier geholpen. Er waren 130 organisaties fysiek aanwezig tijdens het grote startmoment – toch sessies van 3,5 uren – in de KVS. Het zeer ruime Brusselse Nederlandstalige middenveld deelde de communicatie via nieuwsbrieven, kaartjes, op websites en sociale media. Enkele tientallen organisaties gaven zelf, in samenwerking met hun achterban, ideeën in op het platform van Stadspiratie. Enkele organisaties organiseerden ook sessies met de achterban, denk maar aan de Brede Scholen, BOp, bon en het Minderhedenforum. Aan de 3 online sessies die de VGC organiseerde in juli namen ook diverse organisaties uit het N-netwerk deel. Op de workshop van 3 juli, specifiek voor organisaties, waren er 44 organisaties ingeschreven waarvan er 29 effectief hebben deelgenomen. Belangrijker dan het aantal is het dat het een goede mix was van organisaties uit diverse werkingen en beleidsdomeinen. Daarom vond de collegevoorzitter dit een goed transversaal proces.

Het College engageerde zich bij de start van Stadspiratie om regelmatig en transparant te communiceren over de verschillende stappen in het traject. Tijdens de workshops bleek dat dit ook een expliciete vraag was van de deelnemers. De resultaten van Stadspiratie zijn gebundeld in het eindrapport, dat sinds vorige week op de website staat en beschikbaar is in 3 talen. Er wordt ook geprobeerd om de pers in te schakelen, zoals bijvoorbeeld gebeurde afgelopen zondag met een artikel op *Bruzz*. Daarnaast werd er een filmpje gepubliceerd waarin de resultaten en de volgende stappen van het traject worden aangekondigd. De resultaten worden ook via een mailing en sociale media aan het Nederlandstalige netwerk en alle deelnemers aan Stadspiratie verstuurd.

Toch vindt de collegevoorzitter dit ook niet het einde. Burgers en organisaties moeten ook weten wat er met hun input gebeurt. Feedback geven op 1.130 ideeën zou bijzonder arbeidsintensief zijn, maar er wordt gezocht naar een goede manier om de deelnemers in de komende jaren te informeren. Dit kan bijvoorbeeld door steeds te communiceren wanneer een idee gerealiseerd is of door jaarlijks een algemene terugkoppeling te doen. Het College is er van overtuigd dat communicatie en dialoog met burgers en organisaties een cruciaal aspect is en blijft van participatie.

Ook in de toekomst zal het College blijven inzetten op participatie en inspraak op verschillende niveaus en met verschillende doelgroepen. Door de moeilijke situatie konden een aantal kansen niet gegrepen worden, maar dat zal in de toekomst hopelijk wel het geval zijn. Het College zal een beroep doen op dynamische en sterke adviesraden die een gebruikersperspectief binnen brengen, er komen een aantal nieuwe initiatieven en er zal bekeken worden hoe de huidige manier van werken participatiever kan worden gemaakt. Het mag immers niet bij een eenmalig traject blijven. Participatie en inspraak zijn geen projectjes, maar een manier van beleidsvoering. Dat zal met vallen en opstaan moeten gebeuren. Het is een leerproces voor iedereen, ook voor de administratie, maar de intentie is er om hier aan vast te houden.

Stadspiratie is niet alleen interessant voor de opmaak van het Meerjarenplan, maar ook om kennis

en expertise op te bouwen rond participatie, het betrekken van Brusselaars bij het beleid en kwaliteitsvolle beleidsvoering. Het College heeft enkele goede inzichten opgedaan. Zo zijn transparante en duidelijke communicatie de sleutel tot succes in een participatief proces. Burgers en organisaties moeten op de hoogte worden gehouden van alle plannen, acties en resultaten. Het betrekken van het brede middenveld en de verenigingen, gecombineerd met de rechtstreekse inbreng van de burgers, levert een goede dynamiek en rijkere en andere invalshoeken op. Het is niet omdat sommigen zelf de weg vinden, dat anderen niet actief opgezocht moet worden. Op voorhand werd het al voorspeld en er werd geprobeerd om hierop te anticiperen, maar voor dit soort trajecten blijft een intensieve en geïntegreerde aanpak voor kwetsbare doelgroepen noodzakelijk. De meertaligheid in het project werd gezien als een meerwaarde door de deelnemers en gaf ook een zeer inclusieve aanpak.

Ten slotte onthoudt het College vooral dat de Brusselaars hebben aangetoond dat ze de wil en goesting hebben om zelf actief aan de slag te gaan met ideeën. Het bestuur moet en kan niet alles zelf doen. Uit Stadspiratie is duidelijk gebleken dat voor de implementatie van de ideeën kan gerekend worden op creatieve, geëngageerde burgers en organisaties die bereid zijn om mee de handen uit de mouwen de steken om hun dromen waar te maken.

Toen Stadspiratie startte, waren niet alle adviesraden al samengesteld. De Brusselse Jeugdraad was wel heel actief betrokken en heeft ook zelf veel input verzameld. Daarnaast zullen de resultaten ook voorgesteld worden in een gezamenlijke adviesraad, waarbij de adviesraden in dialoog kunnen gaan.

De aanbevelingen halen een hoog niveau en gaan inderdaad heel breed. Het was van meet af aan ook de bedoeling om dat niveau te halen. Er zijn ook veel ideeën die vandaag niet werden voorgesteld, maar wel concrete input geven waarmee aan de slag wordt gegaan. Deze ideeën zullen in het Meerjarenplan worden opgenomen. Bij de presentatie van het Meerjarenplan kan er over gedebatteerd worden.

Collegevoorzitter Elke Van den Brandt beaamt dat de VGC niet voor alle aanbevelingen bevoegd is. Via de vraagstelling werd wel geprobeerd om richting de eigen bevoegdheidsdomeinen te sturen, maar uiteraard komt iets als mobiliteit snel naar boven. Die voorstellen gaan geenszins de vuilbak in, maar worden doorgespeeld naar de bevoegde overheden. Deze aanbevelingen gaan vooral over mobiliteit, ondernemen en wonen in Brussel en werden als bijlage aan het rapport toegevoegd. Ze maken duidelijk dat de burgers de behoefte voelen om over die domeinen, thema's die ook in andere steden leven, mee te denken. De spreker voegde er, even in haar hoedanigheid van Brussels minister van Mobiliteit, aan toe dat ze heel blij was om dergelijk pakket aanbevelingen te mogen ontvangen.

Om de aanbevelingen op te nemen in het Meerjarenplan wordt in eerste instantie nagegaan welke grote tendensen en thema's uit Stadspiratie naar boven zijn gekomen. Ze worden afgetoetst aan de strategische lijnen en inhoudelijke clusters en vervolgens vertaald naar doelstellingen in het Meerjarenplan. Stadspiratie vormt dus een rijke bron aan diverse, creatieve ideeën van burgers en organisaties waar het beleid nog jaren kan op teren. Tegen het eind van het jaar zal de Raad het Meerjarenplan kunnen bespreken.

De heer Jo Steyaert is verheugd dat de commissieleden zo veel vragen stellen en dus duidelijk het rapport goed hebben gelezen. Daarbij vallen vaak de woorden representativiteit en diversiteit. Zoals de collegevoorzitter al schetste, wordt met dit soort participatietrajecten doelgroep representativiteit nagestreefd. Dat betekent dat geprobeerd wordt om alle relevante doelgroepen

aan het woord te laten komen, onder andere via een stakeholderslijst waarop die doelgroepen werden aangeduid. Er wordt dan actie ondernomen om ze effectief aan bod te laten komen.

De kwetsbare, moeilijk bereikbare Brusselaar is heel sterk aan het woord geweest. De onderzoeker bevestigt dat dit vaak minder rechtstreeks gebeurde. Overigens werden er alleen bij de online test en bij de inschrijving voor de live sessies achtergrondvariabelen gevraagd aan de deelnemers. De diversiteit van de indieners van ideeën was wel groot. De diverse werkmethodes hebben bijgedragen aan het bereiken van de doelgroep representativiteit. Het heeft ervoor gezorgd dat jongeren, ouderen, nieuwkomers, allochtonen, kwetsbaren, mensen met een handicap aan het woord zijn gekomen. Het was ook expliciet niet de bedoeling om representativiteit in de klassieke, statistische zin van het woord na te streven. Anders had een kwantitatieve enquête ook de job kunnen doen, met een heel ander resultaat.

Vervolgens beklemtoont de spreker dat de cijfers en percentages juist zijn, maar dat het beter was geweest om niet alleen in het rapport, maar ook in de presentatie aan te geven dat één idee verschillende codes kan hebben waardoor het ook in verschillende thema's kon terechtkomen. Het inhoudelijke criterium om als een bijdrage te worden gekenmerkt waarop analyses worden toegepast, is het feit dat een eenduidig idee wordt voorgedragen. Er werden dus 1.130 ideeën ingediend, waarop 235 reacties kwamen. Sommige van die reacties waren kort, andere droegen iets bij aan het idee. Het woord bijdrage is een eenheid die gecodeerd werd. Aangezien een bijdrage meerdere codes kan hebben, kan het niet gewoon worden opgeteld.

Het hoge aantal hoogopgeleiden bij de live sessies heeft te maken met de focus op de organisaties om de diversiteit van de deelnemende doelgroepen te bereiken. De deelnemers die werken voor die organisaties zijn vaak hoger opgeleid, ook al heeft de organisatie een hoofdfocus op kwetsbare groepen.

Hij stipt vervolgens aan dat slechts een aantal ideeën werden uitgelicht in de presentatie. De volledige lijst van bijdrages werd, inclusief de codes en thema's, doorgegeven aan de VGC.

De heer Michiel Nuytemans verduidelijkt dat bij de opmaak van dergelijk rapport ook altijd keuzes moeten worden gemaakt om de rijkheid van ideeën te schetsen. Net zoals de collegevoorzitter al aangaf; wijst hij er op dat het de bedoeling is om met de volledige lijst aan de slag te gaan. De lijst is ook zo opgemaakt dat ze eenvoudig te doorzoeken is. Het wordt immers een basisdocument voor veel organisaties en heeft dus een ruimer doel dan de VGC zelf.

De onderzoeker licht vervolgens nog 2 punten toe over de gehanteerde methodiek waar in het rapport niet dieper wordt op ingegaan. Zowel bij de postkaarten als bij wat er rechtstreeks op de website werd ingegeven, kwam er altijd een stap van moderatie kijken. Aan de hand van een vooraf vastgelegd aantal transparante regels werd gecontroleerd of een inzending voldoende kwaliteit bezat. Nonsens of inhoudelijk compleet losstaande inzendingen werden niet bij het totaal aantal inzendingen gerekend en niet gepubliceerd. Het gaat dus om 1.130 echte ideeën.

De postkaarten dienden ook als bewustmaking. Door de boodschap heel breed in de wereld te zetten, worden veel mensen erdoor geraakt. Dat vergroot de kans dat ze actief meewerken wanneer ze een tweede keer met dezelfde boodschap worden geconfronteerd, bijvoorbeeld op sociale media. De postkaart was een van de manieren om mensen te bereiken en warm te maken. Dat zal zeker een effect hebben gehad.

De doelgroep representativiteit is gelinkt met de organisaties. Ze zijn ermee aan de slag gegaan.

Van de 287 ideeën uit de on- en offline sessies is het merendeel afkomstig van de specifieke doelgroepen. Men zou zelfs kunnen stellen dat de doelgroepen in de ideeënfase oververtegenwoordigd waren, wat uiteraard een goede zaak is. Als de Brusselworkshops in een andere context kunnen plaatsvinden – live dus – was de diversiteit groter kunnen zijn. De coronacrisis heeft daar een impact op gehad.

De spreker beklemtoont dat het nodig blijft om de offline en online werkmethodes te combineren. Beide bereiken immers een ander publiek en zijn ook met de nodige correcties nodig om een goed traject te kunnen lopen. Net als iedereen hoopt de heer spreker dat dit in de toekomst opnieuw kan gecombineerd worden zodat iedereen wordt gehoord. Elke persoon ervaart immers andere drempels, of het nu gaat over live sessies of over online videovergaderingen.

Nadat de heer Mathias Vanden Borre (N-VA) nogmaals aandrong op een verduidelijking van de cijfers – het aantal ideeën verdeeld over de thema's strookt volgens hem niet met het aantal bijdragen, ook de percentages kloppen niet – herhaalt **de heer Jo Steyaert** dat een bijdrage verschillende codes kon hebben, waardoor het in verschillende thema's terecht kwam.

Voorts leunen volgens **de heer Mathias Vanden Borre (N-VA)** de gekozen thema's heel sterk aan op thema's die ook in documenten van het College terug te vinden zijn. Het sterkt hem in de overtuiging dat dit participatietraject er vooral kwam om het beleid te bevestigen.

Volgens **de collegevoorzitter** is Stadspiratie echter uitgevoerd door 2 professionele bureaus en gaat dit intentieproces te ver. Volgens haar zijn er uiteraard gelijkenissen met de bestuursakkoorden – het is ook de job van politici om te weten wat er leeft bij de inwoners – maar leverde het participatietraject net heel veel verrijkende elementen op en is het zeker geen gestuurd proces.

de heer Mathias Vanden Borre (N-VA) wil het ook geen gestuurd proces noemen, maar vindt de resultaten te mager om een uitstel van anderhalf jaar voor de meerjarenbegroting en andere strategische beslissingen te verantwoorden. Burgerparticipatie heeft zijn nut, maar dat moet beter thematisch gekaderd worden en een duidelijker einddoel hebben. Hij is het eens met mevrouw Lotte Stoops dat participatie eigenlijk democratische verkiezingen zijn, waar ook een heel traject aan voorafgaat. De verkiezingsprogramma's van de partijen komen op een intern democratische manier tot stand. Ook de keuze van kandidaten gebeurt op een participatieve manier. Daarmee trek je naar de kiezer. Het democratisch model kan hier en daar nog worden aangevuld, maar het raadslid blijft kritisch voor het resultaat van participatietrajecten. Hij begrijpt de inspanningen van het College, maar het is onder de verwachtingen blijven steken.

Mevrouw Lotte Stoops (Groen) verduidelijkt dat voor haar verkiezingen een van de mogelijke participatieprocessen zijn, maar niet de enige. Er is vandaag duidelijk een evolutie aan de gang naar nieuwe modellen voor het verdelen van macht. Participatie ernstig nemen is luisteren naar de mensen en is niet de inspraak van burgers in vraag stellen. Volgens het raadslid had de heer Mathias Vanden Borre en zijn oppositiepartij dit net kunnen aangrijpen om zijn achterban te mobiliseren om postkaarten terug te sturen. De openheid was er.

Zelf heeft de spreker de postkaart niet teruggestuurd, maar de kaart is blijven rondslingeren waardoor ze er heel vaak heeft over nagedacht. Mensen waren nu eenmaal met iets anders bezig. Het is dan ook ongelofelijk dat zoveel organisaties zich hier zo sterk hebben voor ingezet. Veel ideeën gaan over een veerkrachtige en duurzame stad. De Brusselaars hebben het College dus veel inspiratie gegeven voor een relance.

Meer inclusieve perspectieven leiden tot rijkere antwoorden voor de samenleving. Participatie en inclusie au sérieux nemen is ook het idee van delen van macht omarmen. Normaal is de oppositie hiervoor de vragende partij. Mevrouw Lotte Stoops is dus heel fier dat haar partij aan de kar heeft getrokken. De ideeën tonen aan dat de Brusselaars, mits ondersteuning, graag met zijn allen samen hun eigen realiteit maken. Ze gelooft meer dan ooit in die lokale intelligentie. Zeker een klein parlement als de Raad van de VGC, met zijn onwaarschijnlijke nabijheid bij de Brusselaars, is hiervoor goed geplaatst.

Heeft het Collega al stappen gezet om te overleggen met de Cocof en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest over de uitwerking van sommige aanbevelingen?

Het raadslid sluit af met de suggestie om het buddysysteem te koppelen aan de postkaarten door op de kaart ook een antwoordruimte te voorzien voor ideeën van de burens. Dit kan een incentive zijn om nog meer muren te slopen en verbinding te maken.

Mevrouw Els Rochette (one.brussels-sp.a) kijkt heel erg uit naar het vervolg van het traject en de uitvoering van de ideeën.

De heer Pepijn Kennis (Agora) begrijpt dat de representativiteit geen statistisch doel op zich mag zijn en dat het betrekken van organisaties een praktische manier van werken is. Spreken in de naam van iemand anders staat volgens hem echter niet gelijk met het ander perspectief dat echt mee aan de tafel zit. De omstandigheden maakten het nog moeilijker, maar hij hoopt dat er in de toekomst – zeker bij het uitvoeren en het evalueren van het beleid, waarover hij nog te weinig duidelijkheid kreeg – een meer inclusieve en diverse groep wordt bereikt.

Collegevoorzitter Elke Van den Brandt vindt de stelling van de heer Mathias Vanden Borre dat hiervoor alles anderhalf jaar werd uitgesteld een foute voorstelling van de feiten. Net zoals andere steden en gemeenten doorloopt de VGC voor de eerste keer de Beheers- en Beleidscyclus (BBC). De timing voor de invoering daarvoor bedraagt 15 maanden. Ondanks de coronacrisis die alles overhoop haalde, werd de timing toch behouden. Het Strategisch Meerjarenplan zal alle beleidsdomeinen van de VGC omvatten en zal een directe koppeling maken tussen beleidsdoelstellingen, actieplannen en beleidsacties. Het Strategisch Meerjarenplan zal ingaan vanaf 2021 en zal tegen het einde van het jaar besproken worden binnen de Raad.

Het is de intentie van het College om vanaf 2022 over te schakelen op de meerjarenbegroting. Daarvoor moeten een aantal belangrijke stappen worden gezet. Het begrotings- en rekeningstelsel van de VGC moet worden aangepast en daarvoor is overleg met de Vlaams minister voor Brussel nodig. Daarnaast vraagt de meerjarenbegroting de inzet van een nieuw financieel beheersysteem, waardoor ook de huidige IT-toepassingen vervangen moeten worden. De omschakeling naar de meerjarenbegroting is immers meer dan louter budgetten projecteren over de bestuursperiode. Er wordt dus ontzettend hard aan gewerkt.

Aangezien alle ideeën nog maar net verwerkt zijn, werd het overleg over de bijdrages waarvoor de BGC niet bevoegd is nog niet opgestart. Dat zal wel gebeuren.

De heer Michiel Nuytemans verduidelijkt nog dat middenveldorganisaties niet worden ingezet om te spreken voor de mensen uit hun groep, maar om mensen uit hun groep aan de tafel te krijgen en te faciliteren. Los van de workshops kwamen toch vooral die mensen aan bod. Hij is dezelfde mening toegedaan als de heer Pepijn Kennis dat hiervoor blijvende inspanningen moeten worden

geleverd.

De heer Jo Steyaert voegt ten slotte nog toe dat de indeling van de thema's waarmee in het begin naar de burger werd gegaan doorheen proces wel is gewijzigd.

De verslaggever,
Khadija ZAMOURI

De voorzitter,
Fouad Ahidar